

Bernat Puigtobella

L'insult insuls

Vivim en un país tan políticament correcte que gairebé s'ha fet impossible sentir un insult intel·ligible. Recordo l'anècdota d'un amic del centre excursionista que, un dia que caminava per la Garrotxa, va presenciar una escridassada entre una colla de caps rapats de la zona metropolitana i un pagès indignat de veure com li aixafaven la collita. Els fatxendes de Barcelona li deien "pagès" com si no fos obvi que el pobre home es guanyava la vida cultivant la terra i el pagès es defensava amb insults prehistòrics, cridant borinots, un apel·latiu ben encertat però del tot inintel·ligible per aquella trepa metropolitana sense un pèl de seny. I és que ens hem de felicitar! Ens hem tornat tan políticament correctes que amb prou feines ens han quedat quatre mots arplegats per dir-nos el nom del porc. Fins i tot amb això, estalviadors com som, serem econòmics. És clar que sempre hi haurà cràpules que només viuran en la disbauxa. Tindrem taujans i gamarussos, aquests enzes mig curts de gambals i aturadets que s'ho deixaran fer tot com uns tanoques. Però amb prou feines en direm capullos, si hi arribem i ja no en sabrem dir capsigranys, bordegassos o carallots, si no és amb la inspiració de l'escurçó negre. També tindrem els fatxendes de sempre, aquests que faronegen com si tinguessin un rei al cos, bandarres galifardeus, pets bufats que

fanfarronejaren fent-se el pinxo. I amb prou feines en direm xuletes o xulos acabats. A un nostàlgic de tota aquesta parafernàlia de renecs, li diré que en l'essència mateixa de l'insult hi ha el canvi espontani, la deformació, en part perquè una de les gràcies d'insultar és que l'altre no pugui controlar del tot què li està dient. També és cert que els insults són com les pedres de riu, que roden, es llimen, moren i ressusciten. No fa gaire en un càsting de televisió una actriu de casa nostra va proferir la paraula imbècil, i un corrector torracollons i llepafils de l'emissora la va amonestar dient-li que més valia que digués brètol. Em sembla un purisme excessiu, i més tractant-se d'insults. No costa gaire de veure que avui en dia si dius a algú garneu, borinot, betzol, brètol, gambirot, etc... més aviat t'insultes a tu mateix. Són insults bumerang.

Ara bé, perdre'ns insults com sòmines, llonze, estaquirot, cap de pardals i passar-los tots per l'adreçador del vulgar gilipolles em sembla d'una pobresa imperdonable. És clar que els insults no es poden aprendre i administrar a cops de diccionari, com l'amistat tampoc no es pot comprar a cops de talonari. Però em sap greu comprovar com allà on em diuen guarro, la meva àvia em podia dir, afinant molt el matís segons el cas, tant potiner com barroer, sapastre com poca-solta. I allà on em diuen xapusses o torpe, em podia dir matusser o

barrut, graponer o maldestre. Allà on em diuen bulles, em podia dir busca-raons, taral·lirot o baliga-balaga, manefla o xafarder (i als més nostàlgics recordo l'escamparaons, el cerca-renous i el buscabregues). Però les restriccions mentals d'avui dia ens han portat insults de nou encuny sense matís psicològic, paraules que serveixen per tot i no volen dir res. Per qualsevol fotesa et poden dir paradillo, caracandau o kilimakuri. És txungo saber què significa tot això.

El rufià, el facinerós, el caragirat traïdor l'esbandim amb un expeditiu fill de puta o malparit. El gandul que té un os a l'esquena, el manta, el gansoner, el desmenjat, el carcamal, l'esquenadret, insults tots equivalents però de matís diferent, els hem sufocat amb noms castellans com vago o perro. D'una dona adotzenada, d'una pepa que va vestida com un gallimarsot ja només en diem una cutre, o amb una mica de sort, una hortera. Els llepes, els llepaculs i els llagoters els esbandim amb un pobre pilotes. És clar que res no dura en aquest

món, però també és veritat que un insult és intraduïble i que un mangui no serà el mateix que un espanyaportes. Un fifi no serà el mateix que un finolis, ni un putero el mateix que un bagasser. I el dia que s'inventi un insult pel que fa zàpping constantment, incapaç de deixar en pau el comandament a distància, no serà el mateix que un tastaolletes. Perquè la gràcia de l'insult és que sigui inesperat. I tots els insults busquen a la llarga el seu repòs i tots els renecs volen ser redimits. Com ja va dir Sterne arran d'una jaculatória blasfema de l'oncle del seu Tristram Shandy: "L'esperit acusador, que es va endur el renecc al registre Celestial, es va posar vermell mentre el denunciava, i l'àngel registrador, mentre l'annotava, va deixar que caigués una llàgrima damunt del mot i el va esborrar per sempre".

El pagès bé que es va defensar a bastonades fins que va haver fet fora els caps pelats lluny del seu tros. Però una llengua tan políticament correcte que ja no sap ni insultar, com es podrà defensar?

BERNAT PUIGTOBELLA

New Haven, Connecticut, novembre de 1996

bernat.puig@yale.edu